

Jaarrapport KANS Centraal Meldpunt Brussel

Schooljaar 2017-2018

Door: Eva Trogh (Coördinator)

Inleiding

KANS Centraal Meldpunt Brussel startte in september 2017 met de opbouw en uitwerking van het project. KANS is enerzijds een informatiecentrum rond alles wat met schooluitval te maken heeft in Brussel, anderzijds fungeren we als centraal meldpunt voor alle mogelijke vormen van schoolexterne interventie in de preventie van schooluitval. Dat wil zeggen dat trajecten in deze schoolexterne interventies steeds centraal worden aangevraagd via KANS en dat het KANS-team instaat voor de regie van een traject op maat van de leerling. Aanmeldingen gebeuren via het CLB, al kan een jongere zichzelf ook rechtstreeks aanmelden bij KANS. Door middel van rondetafels gaan we met alle betrokkenen op zoek naar het meest optimale traject voor de leerling. Dat wil zeggen dat we breder kijken dan schoolexterne interventies en ook mee nadenken over mogelijke stappen binnen hulpverlening.

KANS heeft een belangrijke registratieopdracht. We dienen zicht te krijgen op de voornaamste kenmerken van de doelgroep, op de gelopen trajecten en de kwaliteit daarvan en op de noden en hiaten die er nog zijn in het netwerk. Dat vereist een goed registratiesysteem dat in de loop van dit schooljaar ontwikkeld werd, maar uiteraard nog niet operationeel was. Vanaf het schooljaar 18-19 zullen alle aanmeldingen bij KANS via LARS verlopen, het elektronisch CLB-dossier. Het systeem wordt zo gebouwd dat niet alleen de aanmeldingen, maar ook de tussentijdse overlegmomenten, de teamvergaderingen, de rondetafels, de opgestarte trajecten, de effectief gelopen trajecten en de evaluaties hiervan zullen geregistreerd worden.

In tussentijd werkten we een tijdelijk basic systeem uit dat ons in staat stelde reeds een en ander te monitoren en ook de doorstroom van de aanmeldingen vlot liet verlopen. Het systeem had echter ook zijn beperkingen. Dat dient meegenomen te worden in het lezen van dit document. Zo zijn er bijvoorbeeld heel wat onbekende waarden. Dat wordt in het nieuwe systeem opgevangen door onder meer verplichte vakken te gebruiken. Ik zal ook regelmatig wijzen op enkele knelpunten in de registratie en verwijzen naar het nieuwe systeem en enkele inspanningen die nog geleverd zullen worden in het opzetten van een kwalitatief registratiesysteem.

Met dit jaarrapport willen we het beleid en de lezer een aantal inzichten meegeven rond onze doelgroep. Het jaarrapport geeft een weergave van enkele cijfers en ervaringen, maar is geen onderzoek. Bijgevolg wordt de tekst ook beperkt tot de vaststellingen die gedaan kunnen worden op basis van de cijfers. Hier en daar wordt dit aangevuld met enkele praktijkbevindingen en hypothesen.

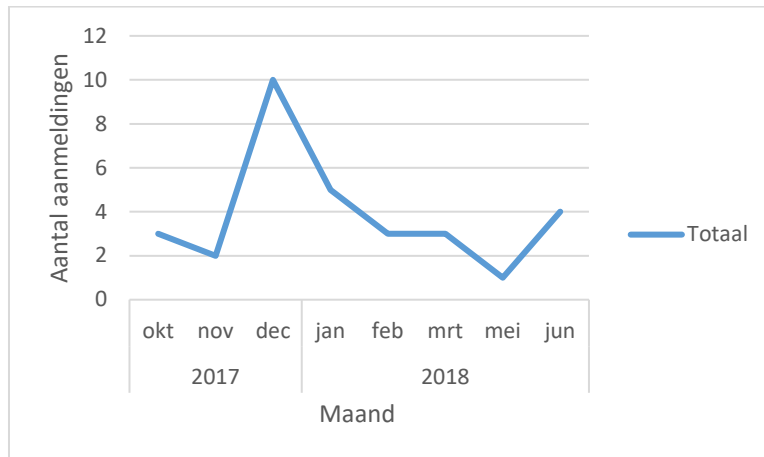
Ik zal regelmatig verwijzen naar risicofactoren voor schooluitval en onderzoek dat daarrond gedaan werd. Ik verwijs hier naar de infobundel die ik uitwerkte, als referentiepunt voor de studies waar ik me op baseer:
https://www.onderwijs.vlaanderen.be/sites/default/files/atoms/files/Infobundel%20STS_0.pdf.

1 Basisonderwijs

1.1 Aanmeldingen vanuit individuele leerlingen

1.1.1 Spreiding aanmeldingen

Grafiek 1: Spreiding aanmeldingen voor het basisonderwijs, schooljaar 2017-2018

KANS werd opgestart in september 2017 en kende een gefaseerde opbouw. Eind oktober startten we de aanmeldingen voor het basisonderwijs. In oktober en november werden een aantal dringende casussen aangemeld. In oktober en november worden ook de CLB's geïnformeerd over onze werking, zodat zij een inschatting kunnen maken voor welke leerlingen aan te melden bij KANS. We zien een duidelijke piek in de aanmeldingen in de maand december en vermoeden dat dit hiermee kan samenhangen. Bovendien is december ook een maand waarin klassenraden en oudercontacten doorgaan en waarin een aantal knopen worden doorgesneden, wanneer blijkt dat de inspanningen die door de school en het CLB worden ondernomen niet volstaan.

Het aanbod was in grote mate volzet in februari, wat snel geweten was onder CLB-medewerkers. We communiceerden dit pas in april, om de noden in kaart te blijven brengen en leerlingen op de wachtlijst te plaatsen voor wanneer er plaatsen vrij zouden komen. We vroegen in april wel te blijven aanmelden en herhaalden dit een aantal keer naar de CLB's toe. We vroegen alleen enkele basisgegevens door te geven om de noden te blijven registreren en de drempel om aan te melden te verlagen. Toch zien we amper aanmeldingen in april en mei. In juni kwamen een aantal aanmeldingen binnen voor het volgende schooljaar.

In de loop van het schooljaar is er ook een overleg met de gemeente Anderlecht, die aangeeft dat er een nood is aan schoolexterne trajecten, maar het aanbod te ver gelegen is voor de Anderlechtse gezinnen die hier nood aan hebben. Deze kinderen worden niet aangemeld bij KANS, omdat met de ouders eerst afgetoetst wordt of een verplaatsing haalbaar is. Dit blijkt vaak niet realistisch. We stellen dus vast dat het aantal aanmeldingen geen weerspiegeling is van de effectieve nood.

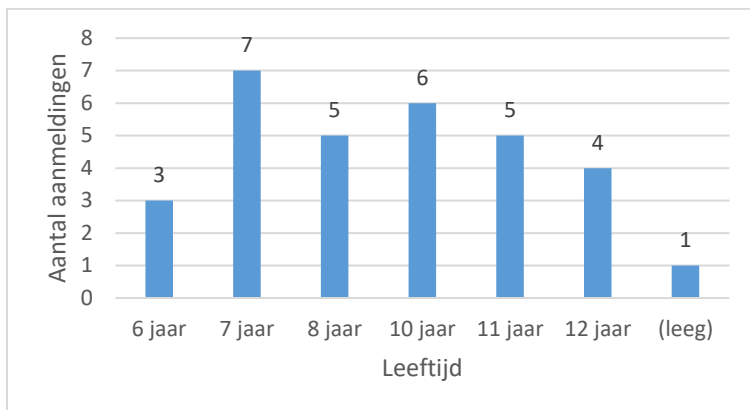
1.1.2 Profiel van de aangemelde leerlingen

1.1.2.1 Geslacht

Er is slechts 1 meisje aangemeld, de overige 30 leerlingen zijn jongens. Dit is een markante vaststelling! Vaak wordt de oververtegenwoordiging van jongens in de problematiek van gedragsproblemen en schooluitval gekaderd vanuit de 'typische' jongenskenmerken. Toch valt er heel wat te zeggen voor gendersensitief onderwijs, een thema dat mijns inziens prominenter op de agenda mag staan. Het Procrustesonderzoek levert hier interessante onderzoeksresultaten rond aan, alsook nuttige tips om hierrond aan de slag te gaan (<https://www.procrustes.be/>).

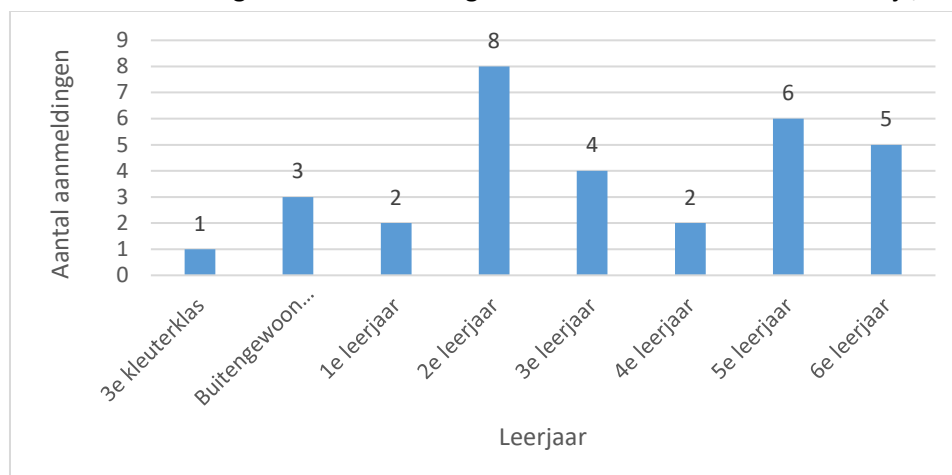
1.1.2.2 Leeftijd en leerjaar

Grafiek 2: Verdeling van de aanmeldingen naar leeftijd voor het basisonderwijs, schooljaar 2017-2018

Grafiek 2 geeft geen opmerkelijke verschillen weer wat betreft de leeftijd van de aangemelde leerlingen. Wat opvalt is dat het hoogste aantal aanmeldingen bij de groep 7-jarigen ligt. Dat weerlegt de vaak gehoorde opmerking in de media dat steeds jongere kinderen nood hebben aan een time-out omwille van beginnende puberteit. We stellen ook vast op onze rondetafels dat de redenen voor aanmelding vaak te maken hebben met ernstige emotionele en/of sociale problemen. Uiteraard kan de puberteit hier een versterkende factor in zijn, maar het lijkt alvast niet bepalend voor een aanmelding voor een schoolexterne interventie. De jonge leeftijd van de aangemelde leerlingen is wel verontrustend en is een belangrijk signaal wat betreft de preventie van schooluitval. We zullen ook verder zien dat voor een deel van de doelgroep een tuchtprocedure dreigt, voor enkelen de tuchtprocedure reeds actief is en enkele reeds uitgesloten zijn op het moment van aanmelding. Uit onderzoek weten we dat deze kinderen een ernstig verhoogd risico hebben op schooluitval op termijn en best zo kort mogelijk worden opgevolgd.

Grafiek 3: Verdeling van de aanmeldingen naar klas voor het basisonderwijs, schooljaar 2017-2018

Grafiek 3 sluit wat betreft de conclusies aan bij grafiek 2, maar geeft een de spreiding weer over de leerjaren. In het buitengewoon onderwijs werden er aanmeldingen gedaan voor leerlingen uit type basisaanbod, type 3 en type 9.

1.1.2.3 Schoolse vertraging

Tabel 3: Verdeling van de aanmeldingen naar aantal jaren schoolse vertraging voor het basisonderwijs, schooljaar 2017-2018

Aantal jaren schoolse vertraging	Aantal leerlingen
0	16
1	7
2	1
onbekend	7
Totaal	31

De meerderheid van de aangemelde leerlingen zit op leeftijd, hoewel toch 7 leerlingen 1 jaar en één leerling 2 jaren schoolse vertraging hadden. Door het later toevoegen van dit kenmerk in de aanmeldingsfiche, zijn er 7 leerlingen waarvoor dit item onbekend is.

1.1.2.4 Schoolwissels

Tabel 4: Verdeling van de aanmeldingen naar aantal schoolwissels voor het basisonderwijs, schooljaar 2017-2018

Aantal schoolwissels	Aantal leerlingen
0	12
1	7
2 of meer	7
onbekend	5
Totaal	31

Minder dan de helft van de leerlingen deed zijn traject in het basisonderwijs in dezelfde school, met name 12 leerlingen. 7 leerlingen verwisselden 1 keer van school, 7 leerlingen verwisselden 2 keer of vaker van school. Voor 5 leerlingen konden we dit niet registreren. We weten uit onderzoek dat schoolwissels een voorspellende waarde hebben naar schooluitval toe. We stellen toch vast dat meer dan de helft van de aangemelde kinderen minstens 1 schoolwissel kenden in het basisonderwijs op het moment van aanmelding.

1.1.2.5 Problematische afwezigheden

Tabel 5: Verdeling van de aanmeldingen naar aantal B-codes (halve dagen problematisch afwezig) voor het basisonderwijs, schooljaar 2017-2018

Aantal B-codes	Aantal leerlingen
< 5B	20
5-10 B	2
10-15 B	1
>20	2
onbekend	6
Totaal	31

De problematiek van de aangemelde leerlingen bij KANS in het basisonderwijs lijkt zich zelden te uiten in afwezigheden. 20 van de 31 aangemelde leerlingen hadden minder dan 5 B-codes. Slechts 5 van de 31 aangemelde leerlingen hadden meer dan 5 B-codes. Voor 6 leerlingen waren deze gegevens onbekend.

1.1.2.6 Risicogedrag

Tabel 6: Verdeling van de aanmeldingen naar aard van het risicogedrag voor het basisonderwijs, schooljaar 2017-2018

Risicogedrag	Aantal leerlingen
Depressieve kenmerken/internaliserend gedrag	1
Grensoverschrijdend gedrag	26
Grensoverschrijdend gedrag + Demotivatie	2
Grensoverschrijdend gedrag + Depressieve kenmerken/internaliserend gedrag	2
Totaal	31

De overgrote meerderheid van de aanmeldingen in het basisonderwijs worden gedaan in het kader van grensoverschrijdend gedrag (26). In enkele situaties gebeurde dit in combinatie met demotivatie (2) of depressieve kenmerken (2). Slechts één leerling werd aangemeld vanuit depressieve klachten/internaliserend gedrag. Hoewel grensoverschrijdend gedrag de voornaamste reden is voor aanmelden, is dit beeld toch een stuk genuanceerder in het secundair onderwijs. We stellen vast dat scholen en leerkrachten in het basisonderwijs hun draagkracht vaak overschreden wordt omwille van

ernstige gedragsproblemen. Depressieve kenmerken en internaliserend gedrag is vaak minder zichtbaar en storend dan externaliserend probleemgedrag. Het risico is wel dat dit gedrag onderhuids verder blijft woekeren omdat het onder de radar blijft en daardoor minder gedetecteerd wordt.

1.1.2.7 Tucht

Tabel 7: Verdeling van aanmeldingen naar tuchtprocedure voor het basisonderwijs, schooljaar 2017-2018

Bijzonderheden schoolse situatie	Aantal leerlingen
Definitief uitgesloten	3
Tuchtprocedure lopend	8
Tuchtprocedure dreigt	4

Om een zicht te hebben op de verhouding tussen het aantal uitsluitingen in het basisonderwijs in Brussel en de aanmeldingen bij KANS, vroegen we de aanmelders aan te geven of er al dan niet tucht lopende was voor de aangemelde leerling. 3 leerlingen waren definitief uitgesloten op het moment van aanmelden. Voor 8 leerlingen was er reeds een tuchtprocedure opgestart, voor sommigen dreigde op dat moment een uitsluiting. Voor 4 leerlingen dreigde een tuchtprocedure.

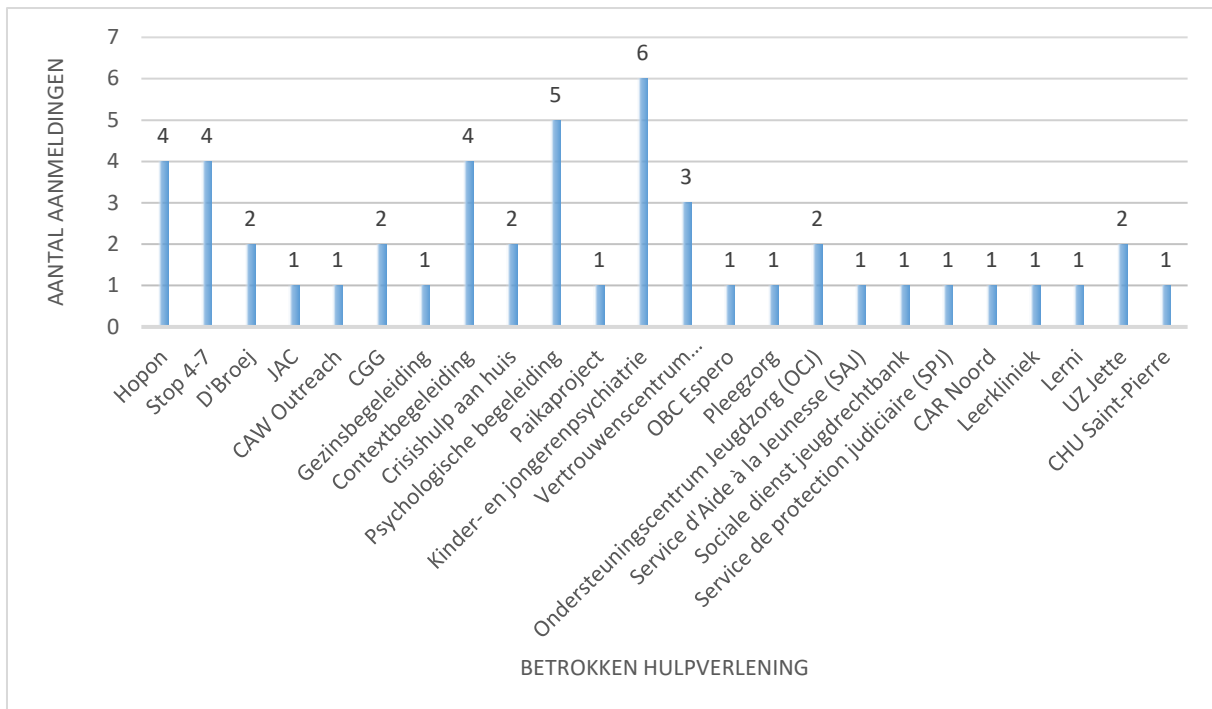
1.1.2.8 Betrokkenheid hulpverlening

Enkele vaststellingen op een rij:

- Voor 7 van de 31 aangemelde leerlingen was het ondersteuningsnetwerk betrokken.
- Van de 31 aangemelde leerlingen zijn er slechts vier waar op dat moment geen hulpverlening bij betrokken is. Voor de overige 27 leerlingen is er steeds hulpverlening actief. We stellen in de praktijk ook vast dat de leerlingen die vanuit het basisonderwijs worden aangemeld vaak goed omkaderd zijn vanuit hulpverlening en dat de school en het CLB reeds een lang parcours met de leerling aflegden, tenzij het om leerlingen gaat die reeds verschillende scholen kenden. Vaak zijn de aangevraagde trajecten een noodzaak om enerzijds de klas en de leerkracht meer ademruimte te geven en anderzijds de leerling zelf positieve ervaringen in een andere context te laten opdoen. Niet zelden lazen we in de aanmeldingen dat de leerkracht op het punt stond uit te vallen omdat de energie op was, wat toch een stevig signaal is aan de noodzaak van dit soort trajecten.
- Voor 10 van deze 27 leerlingen was er één hulpverleningsinstantie betrokken, voor de overige 17 leerlingen was dat steeds een combinatie van twee of meerdere hulpverleningsinstanties.

Onderstaande grafiek 4 geeft een overzicht van de betrokken organisaties bij de aangemelde leerlingen. Zoals net aangehaald, worden veel leerlingen door meerdere instanties begeleid.

Grafiek 4: Betrokkenheid van hulpverlening bij aangemelde leerlingen voor het basisonderwijs, schooljaar 2017-2018

In de tabel zien we dat:

- de meest betrokken instantie de kinder- en jongerenpsychiatrie is, alsook psychologische begeleiding. We stellen ook vast dat een belangrijk deel van de doelgroep ernstige emotionele problemen heeft, die intensieve opvolging binnen hulpverlening vereist en die een sterke risicofactor kunnen zijn wat betreft schooluitval.
- Daarnaast zien we ook dat voor heel wat leerlingen ondersteuning van de context aanwezig is: vanuit hopen en stop 4-7 ter ondersteuning van de klascontext; vanuit gezinsbegeleiding, contextbegeleiding, crisishulp aan huis, CAW Outreach, CGG en stop 4-7 voor de ouders. We stellen vast dat dit vaak noodzakelijk is. Het is ook vaker aangewezen dan deze waar de hulpverlening effectief actief is. Niet elke ouder staat hier immers voor open. We stellen vast dat er wel vaak al een lange weg met de ouders is afgelegd en de nodige ondersteuning daarom wel vaak aanwezig is.
- Daarnaast zien we toch ook vijf meldingen waar het OCJ, de jeugdrechtbank en hun Franstalige tegenhangers bij betrokken zijn, alsook drie casussen met betrokkenheid van het VK, wat wijst op de ernst van de problematische opvoedingssituaties

De trajecten worden vooral ingezet om een dag in de week rust in te bouwen in de klas en voor de leerkracht om het haalbaar te houden, alsook een rustpunt aan te bieden voor het kind waardoor het opnieuw positieve ervaringen kan opdoen. Gezien de ernst van de aangemelde situaties stellen wij vast dat het aanbod voor het basisonderwijs onontbeerlijk is om deze kinderen aan boord te houden en vanuit scholen de nodige energie te blijven inzetten om met het betrokken kind en zijn context aan de slag te gaan.

1.1.3 Trajecten

1.1.3.1 Niet-opgestarte trajecten

Van de 31 aangemelde leerlingen werd er voor 14 leerlingen een traject opgestart. 17 leerlingen startten geen traject op. De redenen hiervoor zijn divers:

- 9 leerlingen konden geen traject meer opstarten omdat het aanbod volzet was. 4 van deze leerlingen werden op de wachtlijst van Tigo geplaatst voor het volgende schooljaar.
- Voor 2 leerlingen werd de aanmelding ingetrokken omdat er een alternatief werd gevonden.
- 1 leerling kon starten in een hulpverlenend traject, waardoor de vraag verviel na de rondetafel.
- Voor 1 leerling werd, in samenwerking met project trauma, een alternatief traject opgezet.
- Voor de overige 4 leerlingen was er geen aanbod voorhanden:
 - Vraag naar herstel (1)
 - Vraag naar sociale vaardigheidstraining (2)
 - Vraag naar aanbod voor leerling die niet ingeschreven is in een school (1)

1.1.3.2 Verloop opgestarte trajecten

a. Trajectaanbieders

Tabel 8: Aantal trajecten per aanbieder voor het basisonderwijs, schooljaar 2017-2018

Trajectaanbieders	Aantal trajecten
Tigo	8
Try-out	1
Weer-Staan IB	3
Wereld van Indra	1
Zorgboerderij Huppeldepup	2
Totaal	15

Zoals hierboven aangegeven, werd er voor 14 leerlingen een traject opgestart. In totaal werden er bij 15 trajectaanbieders trajecten gelopen, er was met andere woorden één combitraject van twee trajectaanbieders. Tigo is de grootste aanbieder met 8 trajecten. Weer-Staan bood in het voorbije schooljaar individuele begeleiding aan voor leerlingen uit de derde graad basisonderwijs. In de loop van het schooljaar stelden ze hun doelgroep bij en werd ervoor geopteerd om te werken met samengestelde groepen voor heel het basisonderwijs. Individuele begeleidingen waren alleen nog mogelijk voor het secundair onderwijs. Zij begeleidden in totaal 3 kinderen in het basisonderwijs in de vorm van een individuele begeleiding via KANS.

Verder werd ook een traject opgestart bij de Wereld van Indra, twee bij zorgboerderij Huppeldepup en een bij Try-out. Try-out doet normaal alleen een aanbod voor het secundair onderwijs, maar aangezien het meisje 13 jaar was en het aanbod aangewezen leek, werd hierop een uitzondering gemaakt.

b. Duurtijd trajecten

Tabel 9: Duurtijd van de opgestarte trajecten voor het basisonderwijs, schooljaar 2017-2018

Duurtijd traject	Aantal trajecten
< 1 maand	4
1 - 3 maanden	1
3 - 6 maanden	5
> 6 maanden	3
Onbekend	2
Totaal	15

De meerderheid van de trajecten duurt langer dan 3 maanden. Bij de trajecten van minder dan een maand weten we dat het traject vaak vroegtijdig werd stopgezet. Deze trajecten dienen minder in rekening te worden gebracht om een realistisch beeld te krijgen van de duurtijd van een effectief gelopen traject, al kan dergelijk kort traject ook zeker zijn meerwaarde hebben om tot probleembesef te komen. Uit verdere analyse bleek dat vooral de trajecten van Tigo (minimumduur was 2 maanden) en het traject bij de Wereld van Indra van langere duur waren.

c. Aantal dagdelen per week

Tabel 10: Aantal dagdelen per week van de opgestarte trajecten voor het basisonderwijs, schooljaar 2017-2018

Aantal dagdelen/week	Aantal trajecten
<0,5	2
1	2
2	8
>2	1
Onbekend	2
Totaal	15

Een dagdeel is een halve school/werkdag. De meeste aanbieders bieden een vast aantal dagdelen per week aan. Zo biedt Tigo één volle dag per week aan (2 dagdelen). Bij de Wereld van Indra is dit eveneens het geval, hoewel hier flexibel mee omgegaan kan worden. Zorgboerderij Huppeldepup werkt bij voorkeur met één of twee halve dagen per week. Weer-Staan IB biedt een contactmoment op school aan (1 à 2 uur). Try-out werkt meestal met een frequentie van 3 dagen/week, hoewel flexibel af te spreken (6 dagdelen). Het aantal dagdelen opgenomen in de tabel is met andere woorden een weerspiegeling van de manier van werken op de verschillende initiatieven. Hier zit minder flexibiliteit op dan in het secundair onderwijs.

d. Afronding trajecten

Wanneer de rondetafel beslist om een traject voor een leerling op te starten, zorgt KANS voor de effectieve opstart bij de partner. Wanneer ook de aanbieder akkoord gaat met de opstart van het

traject, beschouwen we dit vanuit KANS als een opgestart traject. Aanbieder en CLB maken verdere afspraken rond kennismaking en opstart.

Wanneer we het hebben over een vroegtijdige stopzetting, kan dat zowel verwijzen naar een traject dat enige tijd gelopen heeft en dat voortijdig wordt stopgezet (zonder een afrondende rondetafel waarop dit in consensus beslist wordt) als naar een traject dat niet effectief werd opgestart, ondanks de beslissing van de rondetafel.

De redenen voor stopzetting waren de volgende:

- De draadkracht van de aanbieder werd overschreden, te zware problematiek (2)
- Geen bereidheid van de ouders om te starten (2)
- Praktische overwegingen: schoolwissel, mobiliteitsproblemen, verhuis, ziekte, ... (2)
- Leerling kwam te weinig naar school (1)

Van de 15 opgestarte trajecten was er dus voor 7 kinderen een vroegtijdige stopzetting. Dat kan ook betekenen dat ze zelfs nooit aan een traject begonnen zijn. Naar het nieuwe registratiesysteem toe zullen we dit duidelijker moeten registreren en een onderscheid maken tussen een traject dat werd gelanceerd door KANS, een effectieve opstart bij een aanbieder en een vroegtijdige stopzetting van een effectief gelopen traject. Dat onderscheid is nu onvoldoende duidelijk.

Tabel 11: Perspectief bij afronding met een onderscheid tussen vroegtijdig stopgezette trajecten en trajecten afgerond in consensus voor het basisonderwijs, schooljaar 2017-2018

Traject vroegtijdig stopgezet	7
Terugkeer naar zelfde school	2
Overstap naar andere school wegens nood aan nieuwe start	1
Overstap naar andere school om andere reden (niet tucht of nieuwe start)	1
Opstart hulpverlening	1
Onbekend	2
Traject afgerond in consensus	8
Geen afronding, traject loopt verder naar volgend schooljaar toe	5
Terugkeer naar zelfde school	1
Overstap naar andere school om andere reden (niet tucht of nieuwe start)	1
Overstap SO	1
Totaal	15

In tabel 11 zien we met welk perspectief de leerlingen hun traject bij de aanbieder afronden. We maken een onderscheid in perspectief tussen de leerlingen die hun traject afronden in consensus en de vroegtijdig stopgezette trajecten. Eerder zagen we dat voor vier leerlingen een tuchtprocedure dreigde en voor acht leerlingen een tuchtprocedure lopende was. Ook zagen we dat de aanmeldingen in het basisonderwijs voornamelijk gebeuren voor grensoverschrijdend gedrag. Het is dan ook fijn vast te stellen dat geen enkele leerling na de gelopen trajecten van school veranderde omwille van tucht, want ook dat was een rubriek die aangeduid kon worden. Ook in de feedback die we informeel vernemen van CLB-medewerkers horen we dat het aanbod een belangrijke buffer is voor uitsluiting.

1.2 Aanmeldingen voor groepen

Weer-Staan was in het schooljaar 17-18 de enige aanbieder van groepsgerichte acties in het basisonderwijs. Zij boden enerzijds klasacties aan en anderzijds begeleiden zij kinderen in groepjes die door de school zelf werden samengesteld. Het aanbod vertrekt sterk vanuit het versterken van weerbaarheid.

De weergegeven cijfers zullen geen zicht geven op het volledige aanbod, aangezien niet alle aanmeldingen vorig schooljaar via KANS verliepen. We spraken met Weer-Staan af dat aanmeldingen vanaf januari via KANS zouden verlopen. Alles wat niet via KANS werd aangemeld, wordt dus hier ook niet meegenomen in de analyse. Volgend schooljaar zullen we hier wel een volledig beeld kunnen genereren.

1.2.1 Aanmeldingen

1.2.1.1 Verdeling naar CLB

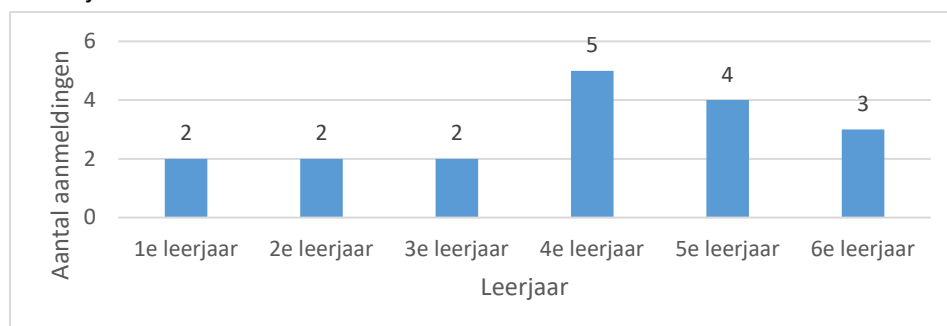
In onderstaande tabel zijn de aanmeldingen per CLB opgenomen. Vooral N-Brussel lijkt gebruik te maken van het aanbod van klasinterventies in het basisonderwijs.

Tabel 12: Aanmeldingen per CLB voor klasacties in het basisonderwijs, schooljaar 2017-2018

CLB	Aantal aanmeldingen
CLB GO!	0
CLB N-Brussel	11
CLB Pieter Breughel	2
Totaal	13

1.2.1.2 Verdeling over de leerjaren

Grafiek 5: Verdeling van de aanmeldingen volgens leerjaar voor klasacties in het basisonderwijs, schooljaar 2017-2018

Er waren 12 aanmeldingen. In één aanmelding kan men een aanmelding doen voor verschillende klassen indien het gaat over dezelfde vraag en nood. Bijgevolg waren er 18 klasinterventies, vertrekkend vanuit de 12 aanmeldingen. Als we kijken naar de verdeling over de leerjaren, zien we een

grotere vraag in het 4e, 5e en 6e leerjaar ten opzichte van het 1^e, 2^e en 3^e leerjaar. In het 4^e leerjaar werden het meeste klasacties gedaan, vijf in totaal.

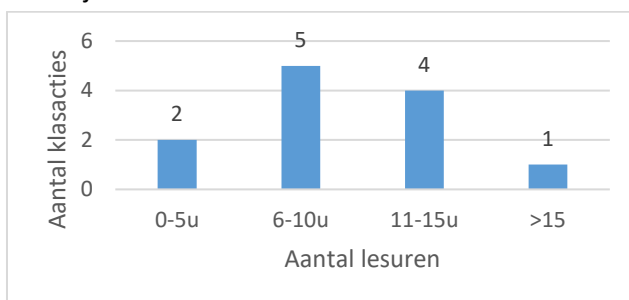
1.2.2 Aanbod klasacties

In dit deel worden de trajecten voorgesteld die opgestart werden via KANS. Weer-Staan was de enige aanbieder van deze trajecten in het basisonderwijs. Zoals eerder gezegd zijn deze cijfers maar een deel van het verhaal, gezien het later opstarten van de samenwerking tussen Weer-Staan en KANS. De cijfers geven een indicatie. Vanaf volgend schooljaar zal dit wel een volledig beeld geven.

1.2.2.1 Aantal lesuren

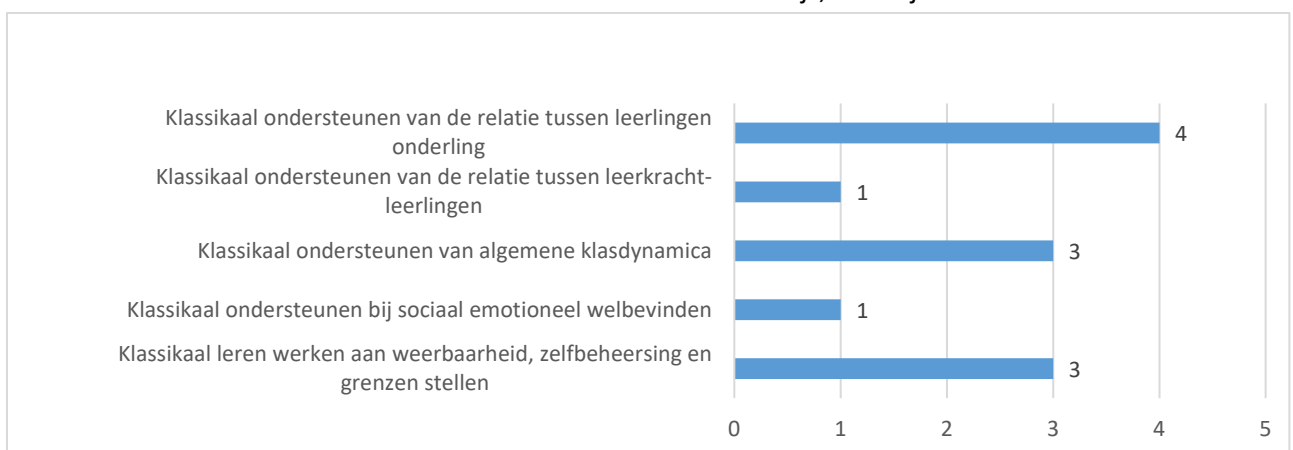
In onderstaande grafiek kunnen we zien dat een traject meestal tussen de 6 en de 15 lesuren in beslag neemt, met enkele uitzonderingen.

Grafiek 6: Aantal lesuren besteed aan het groepsgericht aanbod voor klasacties in het basisonderwijs, schooljaar 2017-2018

1.2.2.2 Aard van het aanbod

Grafiek 7: Aard van het aanbod voor klasacties in het basisonderwijs, schooljaar 2017-2018

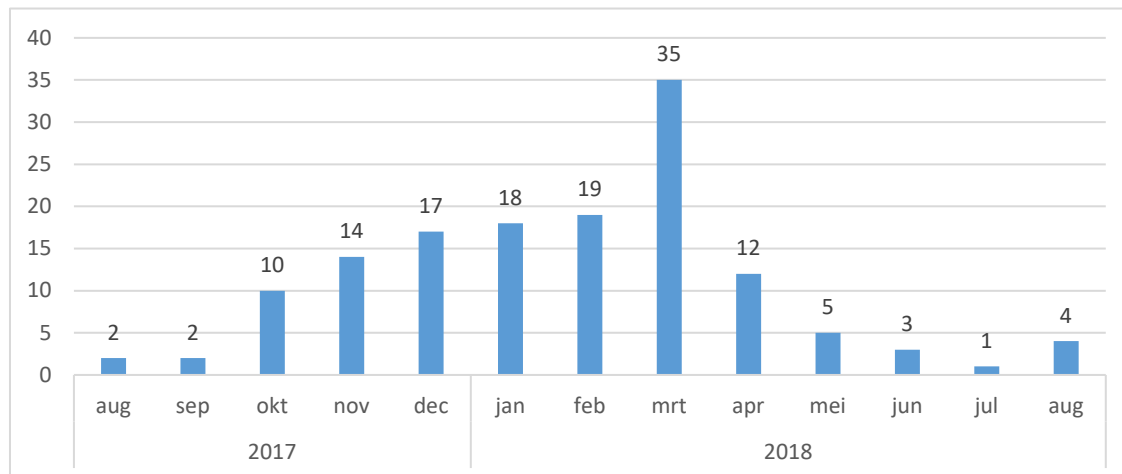
De klasacties worden voornamelijk ingezet om klassen te ondersteunen in de algemene klasdynamica (3), om te werken aan de relaties tussen de leerlingen onderling (4) en om te werken aan weerbaarheid, zelfbeheersing en grenzen stellen (3). Daarnaast is ook de mogelijkheid voorzien om te werken aan de relatie tussen leerkracht en leerlingen en aan sociaal emotioneel welbevinden, maar dat werd minder benut, beiden werden een maal aangeboden.

2 Secundair onderwijs

2.1 Aanmeldingen vanuit individuele leerlingen

2.1.1 Spreiding aanmeldingen

Grafiek 8: Spreiding aanmeldingen voor het secundair onderwijs, schooljaar 2017-2018

KANS werd opgestart in september 2017 en kende een gefaseerde opbouw. Eind september startten we de aanmeldingen voor het secundair onderwijs. Enkele dringende casussen werden reeds eerder opgestart. In oktober en november werden de CLB's geïnformeerd over onze werking, zodat zij een inschatting konden maken voor welke leerlingen aan te melden bij KANS.

We zien doorheen het schooljaar een gestage groei in het aantal aanmeldingen. Dat is vrij typerend voor schoolexterne interventies. In het begin van het schooljaar leert de school zijn leerlingen kennen. Gekende risicoleerlingen starten meestal met een schone lei en krijgen nieuwe kansen. De school doorloopt idealiter het zorgcontinuüm en tracht eerst zelf oplossingen binnen de schoolmuren aan te reiken. Wanneer dit niet lukt, kan in overleg met het CLB naar alternatieven gezocht worden. Het CLB kan zelf begeleiding aanbieden of doorverwijzen indien aangewezen. Dit kan een doorverwijzing naar een schoolexterne interventie zijn. Alvorens aan te melden bij KANS wordt met andere woorden verwacht dat de school en het CLB eerst zelf een aantal acties ondernemen. Bijgevolg stijgt het aantal aanmeldingen in de loop van het schooljaar. We moesten daarnaast ook vaststellen dat aanmeldingen soms ook te laat gebeuren, waardoor leerlingen reeds uitgesloten zijn alvorens ze een kans op een traject krijgen via KANS. Deze situaties stelden zich eerder in maart en april.

Na de paasvakantie communiceerden we naar de CLB's over de beschikbare plaatsen in het aanbod, wat op dat moment nog heel beperkt was. Dit was nodig om hen realistische verwachtingen te laten communiceren naar ouders en scholen en om teleurstelling tegen te gaan. We boden een vereenvoudigde manier aan om te melden dat er nood is aan een traject voor een leerling en vroegen een beperkt aantal gegevens. Dit moest de drempel verlagen om CLB-ers aan te moedigen aan te blijven melden ondanks het volzette aanbod. We ontvingen 12 aanmeldingen op deze manier. We stelden echter vast dat, ondanks verschillende communicaties hierrond, medewerkers hier niet aan

toe kwamen, gezien de hoge werkdruk die in deze periode in het bijzonder nog hoger ligt. De aanmeldingen na april geven bijgevolg geen realistisch beeld van de noden in het aanbod. Die noden situeren zich vooral bij leerlingen die geschorst worden tot het einde van het schooljaar, hun examens nog mogen afleggen en nadien definitief uitgesloten worden. Sommige van deze leerlingen zijn verschillende weken thuis zonder daginvulling. Voor hen voldeed het aanbod niet.

2.1.2 Profiel van de aangemelde leerlingen

2.1.2.1 Geslacht

In onderstaande tabel wordt de verdeling naar geslacht opgenomen. Van de aangemelde leerlingen gaat het over 79% jongens en 20% meisjes. Hoewel minder frappant als in het basisonderwijs, valt hier toch ook de sterke oververtegenwoordiging van jongens op. Ik herhaal graag wat ik hierrond eerder opnam bij het basisonderwijs. Vaak wordt de oververtegenwoordiging van jongens in de problematiek van gedragsproblemen en schooluitval gekaderd vanuit de ‘typische’ jongenskenmerken. Het wordt telkens weer benoemd, maar ik lees weinig concrete initiatieven om dit aan te pakken. Bovendien is dit een breder verhaal dan louter deze ‘typische jongenskenmerken’. Nochtans is de sterke oververtegenwoordiging van jongens een sterk signaal dat ook een beleidsmatig antwoord vereist. Er valt heel wat te zeggen voor gendersensitief onderwijs, een thema dat mijns inziens prominenter op de agenda mag staan. Het Procrustesonderzoek levert hier interessante onderzoeksresultaten rond aan, alsook nuttige tips om hierrond aan de slag te gaan. Scholen kunnen dit echt aanpakken.

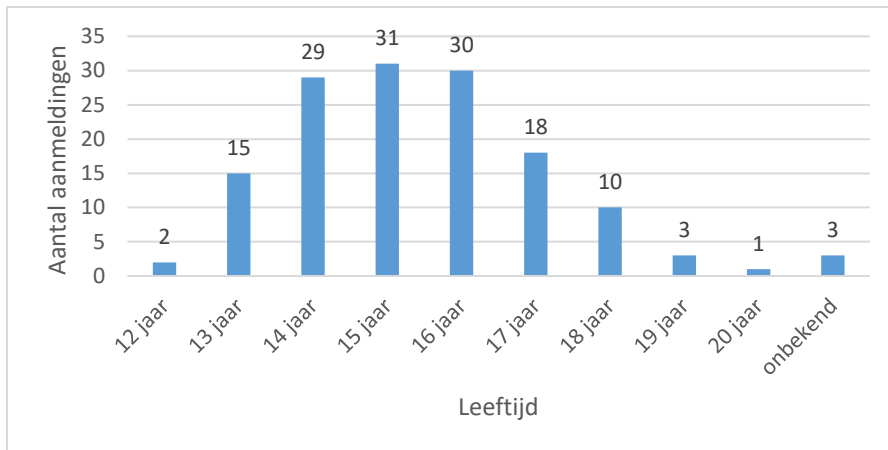
Tabel 15:Verdeling van de aanmeldingen naar geslacht voor het secundair onderwijs, schooljaar 17-18

Geslacht	Aantal	Percentage
Mannelijk	112	79%
Vrouwelijk	29	20%
Onbekend	1	1%
Totaal	142	100%

2.1.2.2 Leeftijd

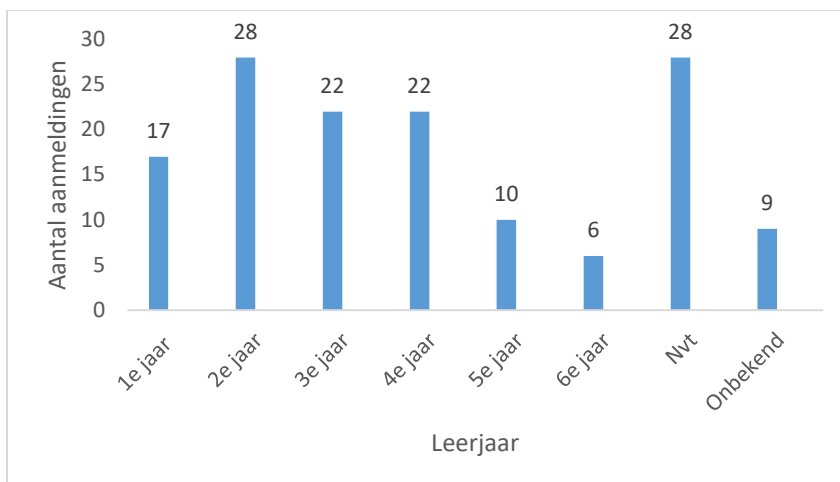
Grafiek 9 toont de verdeling van de aanmeldingen naar leeftijd. De grootste groep situeert zich bij de 14-, 15- en 16-jarigen, hoewel er ook een behoorlijk aantal aanmeldingen zijn voor 13-, 17- en 18-jarigen.

Grafiek 9: Verdeling van de aanmeldingen naar leeftijd voor het secundair onderwijs, schooljaar 2017-2018

2.1.2.3 Leerjaar en onderwijsvorm

Grafiek 10: Verdeling van de aanmeldingen naar leerjaar voor het secundair onderwijs, schooljaar 2017-2018

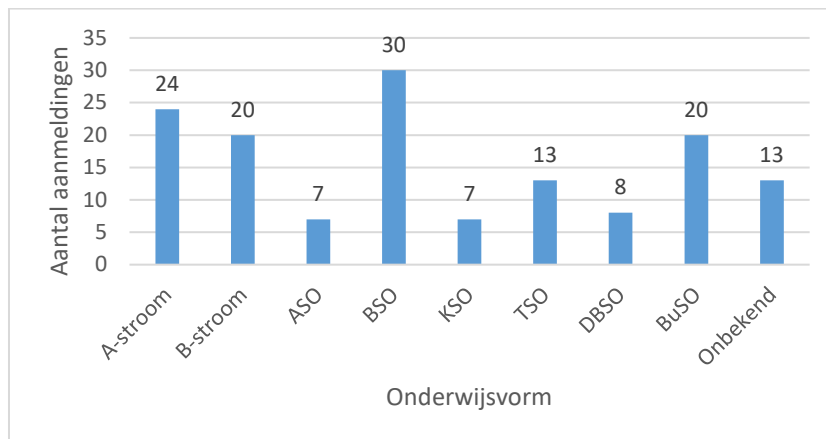
Bovenstaande grafiek geeft de verdeling van de aanmeldingen weer naar leerjaar secundair onderwijs. Voor 28 leerlingen is dit niet van toepassing. Dit gaat over leerlingen in het buitengewoon onderwijs, deeltijds onderwijs of leerlingen zonder school. In de eerste twee worden andere onderverdelingen gehanteerd dan de klassieke onderverdeling in leerjaren.

Kijken we naar de leerjaren voor het gewoon secundair onderwijs, zien we een piek bij het 2^e jaar en een goede spreiding over 3^e en 4^e leerjaar. Daarnaast zijn er toch ook 17 aanmeldingen voor het eerste jaar. De preventie van schooluitval start best zo vroeg mogelijk, maar de jonge leeftijd van deze leerlingen is op zich ook wel een belangrijk signaal, gezien de relatief lange weg die ze nog moeten afleggen in het onderwijs.

Bekijken we dan de spreiding over de onderwijsvormen, krijgen we het beeld in onderstaande grafiek. De spreiding komt een stuk tegemoet aan de verwachtingen, maar verbaast anderzijds toch ook wel. De piek in het BSO ligt binnen de verwachtingen, alsook dat het TSO, KSO en ASO op hun beurt volgen in het gewoon secundair onderwijs. De 20 aanmeldingen vanuit de vijf BuSO-scholen in Brussel ligt eveneens binnen de verwachtingen.

Het valt op dat de A-stroom zo hoog scoort. De A-stroom verwijst naar 1A en het 2^e leerjaar A. De aanmeldingen aldaar liggen zelfs hoger dan die in de B-stroom (1B en Beroepsvoorbereidend leerjaar (BVL)), wat volledig ingaat tegen de verwachtingen. Leerlingen in de B-stroom hebben immers vaak minder succeservaringen in het onderwijs, wat een verhoogd risico geeft op demotivatie, minder schoolbinding, ... Toch weerspiegelt dat zich niet in de aanmeldingen bij KANS. Uiteraard ligt het aantal leerlingen in de B-stroom beduidend lager dan die in de A-stroom. Relatief gezien zou het aantal aanmeldingen bij KANS dus wel hoger uitvallen als we het in percentages t.o.v. het totaal aantal leerlingen in resp. A- en B-stroom zouden uitdrukken.

Grafiek 11: Verdeling van de aanmeldingen naar onderwijsvorm voor het secundair onderwijs, schooljaar 2017-2018

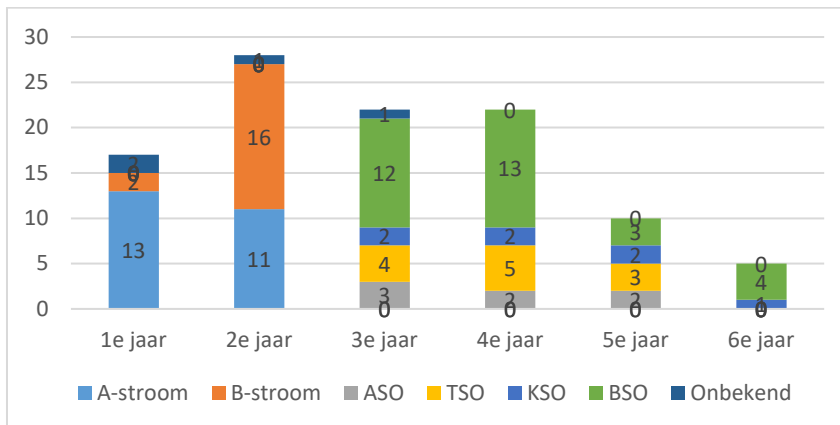

Het meest volledige beeld verkrijgen we als we beiden samenvoegen in onderstaande tabel. Kijken we naar de eerste graad, dan valt het zeer grote verschil op tussen het eerste en tweede jaar. Het algemene beeld naar onderwijsvorm wordt hier sterk genuanceerd. We zien in het eerste jaar 13 aanmeldingen vanuit de A-stroom en slechts 2 vanuit de B-stroom. In het tweede jaar zijn dat 11 aanmeldingen in de A-stroom en 16 in de B-stroom, wat toch een heel ander beeld geeft. BVL is overigens de categorie binnen het gewoon secundair onderwijs met het hoogst aantal aanmeldingen. Als we dit in verhouding zouden plaatsen t.o.v. het veel lager aantal leerlingen in dit jaar en onderwijsvorm t.o.v. de andere categorieën zou dat onderscheid zich nog sterker tonen.

Binnen de tweede graad zien we in het derde en vierde jaar een gelijkaardig beeld met een expliciete piek in het BSO met respectievelijk 12 en 13 aanmeldingen in het derde en vierde jaar BSO.

Binnen de derde graad wordt dat beeld dan weer genuanceerder, met een evenwaardige spreiding in het vijfde jaar en wel een unieke aanmelding van BSO-leerlingen in het zesde jaar.

Grafiek 12: Verdeling van de aanmeldingen naar leerjaar en onderwijsvorm voor het secundair onderwijs, schooljaar 2017-2018

Tabel 16: Verdeling naar graad, leerjaar en onderwijsvorm voor het secundair onderwijs, schooljaar 2017-2018

1e graad		45
1e jaar		17
	A-stroom	13
	B-stroom	2
	Onbekend	2
2e jaar		28
	A-stroom	11
	B-stroom	16
	Onbekend	1
2e graad		44
3e jaar		22
	ASO	3
	BSO	12
	KSO	2
	TSO	4
	Onbekend	1
4e jaar		22
	ASO	2
	BSO	13
	KSO	2
	TSO	5
3e graad		15
5e jaar		10
	ASO	2
	BSO	3
	KSO	2
	TSO	3
6e jaar		5
	ASO	0
	BSO	4
	KSO	1
	TSO	0
BuSO		20
Leren & werken		8

Andere		1
Onbekend		9
Totaal		142

2.1.2.4 Schoolse vertraging

Tabel 18: Verdeling van de aanmeldingen naar aantal jaren schoolse vertraging

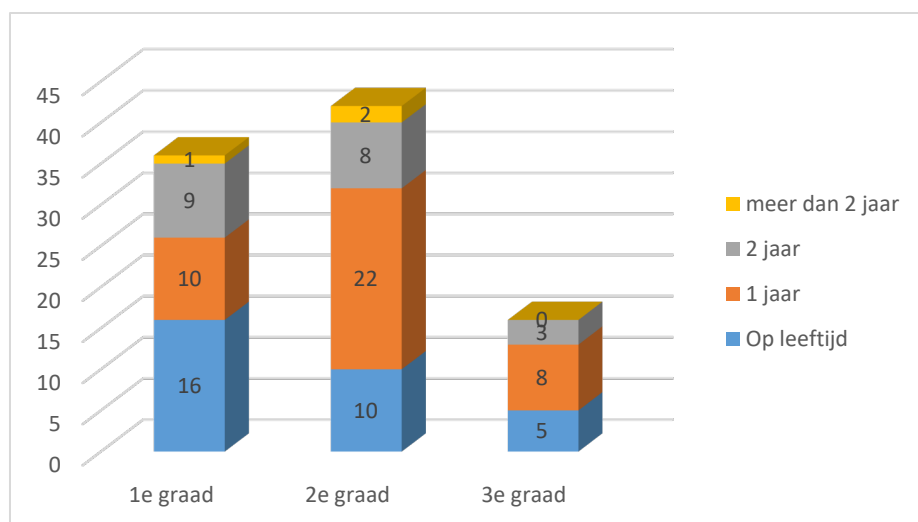
Schoolse vertraging	Aantal	Percentage
Op leeftijd	39	27%
1 jaar	49	35%
2 jaar	24	17%
> 2 jaar	8	6%
Nvt	8	6%
Onbekend	14	10%
Totaal	142	100%

Slechts 27% van de aangemelde leerlingen zit op leeftijd. Minstens 58% van de leerlingen heeft schoolse vertraging. Bij minstens 23% is dat twee jaar of meer, wat een behoorlijke risicofactor is voor schooluitval. Voor 6% van de leerlingen is dit niet van toepassing. Voor sommige richtingen in het buitengewoon onderwijs is het immers moeilijk te specificeren hoeveel jaren schoolse vertraging zij hebben. Voor 10% van de leerlingen is deze informatie onbekend. In de toekomst zullen dergelijke hiaten in de cijfers worden opgevangen door het nieuwe registratiesysteem.

Als we de schoolse vertraging afzetten tegenover de graad waarin de leerling zich bevindt (de onbekende waarden en 'Nvt' buiten beschouwing gelaten), krijgen we het beeld in onderstaande grafiek. We zouden kunnen verwachten dat de schoolse vertraging stijgt per graad, maar die verwachting wordt niet ingelost. We zien in eerste instantie wel dat het aantal leerlingen op leeftijd het grootste is in de eerste graad, ook verhoudingsgewijs binnen de graad. Dat kan je ook verwachten. Aangemelde leerlingen met 1 jaar schoolse vertraging zijn het sterkst vertegenwoordigd binnen de tweede graad, ook verhoudingsgewijs. Kijken we naar leerlingen met 2 jaar schoolse vertraging zien we dat deze groep verhoudingsgewijs het grootste is in de eerste graad. Leerlingen met meer dan twee jaar schoolse vertraging zijn niet aangemeld vanuit de derde graad, wel een in de eerste en twee in de tweede graad.

Als we bedenken dat deze jongere leerlingen nog een langer traject af te leggen hebben binnen onderwijs, vormen zij een belangrijke risicogroep voor wat betreft schooluitval. De kans is reëel dat voor deze leerlingen de schoolse vertraging verder oploopt, wat opnieuw hun risico op schooluitval kan verhogen. Zij vormen een bijzondere aandachtsgroep, omdat schoolse vertraging een sterke voorspeller is voor schooluitval. Het is dus een goede zaak dat deze jongeren zo sterk vertegenwoordigd zijn in ons doelpubliek.

Grafiek 13: Aantal jaren schoolse vertraging naar graad voor het secundair onderwijs, schooljaar 2017-2018

2.1.2.5 Schoolwissels

Tabel 19: Verdeling van de aanmeldingen naar aantal schoolwissels voor het secundair onderwijs, schooljaar 2017-2018

Aantal schoolwissels	Absolute aantallen	Percentage
0	39	27%
1	42	30%
2	18	13%
3	17	12%
Meer dan 3	14	10%
Onbekend	12	8%
Totaal	142	100%

Slechts 27% van de leerlingen kende geen schoolwissels in het secundair onderwijs. 30% had één schoolwissel, 13% twee schoolwissels, 12% drie schoolwissels en 10% had meer dan drie schoolwissels. Een schoolwissel kan zich voordoen om heel wat redenen: heroriëntering, verhuis, tucht of definitieve uitsluiting, het zich niet langer goed voelen in een klasgroep of school, Hoewel een schoolwissel ook kan vertrekken vanuit een positieve keuze, gaat het ook vaak gepaard met enige tegenzin: het gedwongen vertrekken na een definitieve uitsluiting, een heroriëntering op basis van een B-attest of advies waar men zich niet altijd kan in vinden, sociale problemen met medeleerlingen of conflicten met leerkrachten die een leerling aanzetten tot vertrek, ... liggen vaak aan de basis. Bovendien vraagt dit opnieuw een hele aanpassing in de nieuwe school en een behoorlijke inspanning betreft integratie, zeker als dit in de loop van het schooljaar gebeurt. Allen redenen waarom schoolwissels een risicofactor zijn wat betreft schooluitval, zoals ook blijkt uit onderzoek.

Op zich hoeven de cijfers dus niet meteen te verwonderen. Het is in elk geval wel een pleidooi om leerlingen zo lang mogelijk binnen de schoolmuren te blijven ondersteunen wanneer het moeilijk gaat mits ondersteunende trajecten vanuit schoolexterne interventies of andere.

2.1.2.6 Problematische afwezigheden

Tabel 20: Verdeling van de aanmeldingen naar aantal B-codes (halve dagen problematisch afwezig) voor het secundair onderwijs, schooljaar 2017-2018

B-codes	Aantal leerlingen	%
<5	57	40%
5-9 B	13	9%
10-14 B	15	11%
15-30 B	20	14%
>30	14	10%
Onbekend	23	16%
Totaal	142	100%

Bovenstaande tabel geeft de verdeling weer naar aantal B-codes, ofwel aantal halve dagen problematische afwezigheid. Uit onderzoek weten we dat, om een goed beeld te hebben op de afwezigheden van de leerlingen, we eveneens de D-codes (doktersattest) en Z-codes (wettiging met ziektebriefje van de ouders) in rekening moeten brengen en dat er vaak andere afwezigheidscodes vooraf gaan aan de B-codes. Vanaf volgend jaar zullen deze dan ook geregistreerd worden.

Als we uitgaan van de gegeven cijfers zien we dat 40% van de leerlingen bij aanmelding minder dan vijf B-codes heeft, wat best veel is. Slechts 10% heeft meer dan 30 B-codes. Je kan dus stellen dat deze groep ongeveer even sterk vertegenwoordigd is in onze doelgroep dan in de Brusselse Nederlandstalige schoolpopulatie. Dat is op zich verwonderlijk, aangezien we werken aan de preventie van schooluitval. Toch stellen we ook vast dat ons aanbod zich vooral toespitst op andere aanmeldingsgronden dan afwezigheden. Reden van aanmelding is vaak grensoverschrijdend gedrag of internaliserend gedrag. Dit kan uiteraard hand in hand gaan met afwezigheden, maar we stellen in de praktijk wel vast dat leerlingen zelden worden aangemeld vanuit een afwezigheidsproblematiek. Zo wordt KANS ook minder gepercipieerd. Het opvolgen van afwezigheden zit eerder in het pakket van de reguliere CLB-medewerker met mogelijke linken naar welzijn. Hoewel er binnen het aanbod ook wel aan de slag wordt gegaan rond demotivatie of met jongeren die niet meer naar school gaan, zien we dat de profilering daar anders ligt.

2.1.2.7 Risicogedrag

Tabel 21: Verdeling van de aanmeldingen naar aard van het risicogedrag voor het secundair onderwijs, schooljaar 2017-2018

Risicogedrag	Aantal	%
Grensoverschrijdend gedrag	75	42%
Depressieve kenmerken/internaliserend gedrag	13	7%
Demotivatie	62	35%
Spijbelen	9	5%
Andere	13	7%
Onbekend	6	3%
Totaal	178	100%

Bij aanmelding kon de CLB-medewerker kiezen uit vier categorieën, met name grensoverschrijdend gedrag, depressieve kenmerken/internaliserend gedrag, demotivatie en andere. De mogelijkheid bestond om verschillende categorieën tegelijk aan te duiden. In heel wat gevallen werden meerdere items aangeduid. We zien dat grensoverschrijdend gedrag met 42% de voornaamste reden is om aan te melden, gevolgd door demotivatie met 35%. Demotivatie is zelden de enige reden om aan te melden, vaak is dit in combinatie met een andere keuzemogelijkheid. Spijbelen voegde ik toe aan deze tabel, omdat het 9 keer werd aangegeven bij 'andere'. Andere redenen die werden aangehaald, steeds in combinatie met een van de andere aan te kruisen items:

- Alcohol- en drugsproblematiek
- Medische problematiek
- Rouw
- Schoolloos
- Pestproblematiek
- Probleem in studiehouding
- Psychische problemen

2.1.2.8 Bijzonderheden schoolse situatie

Tabel 22: Verdeling van aanmeldingen naar bijzonderheden schoolse situatie voor het secundair onderwijs, schooljaar 2017-2018

Bijzonderheden schoolse situatie	Absolute aantallen	%
Momenteel in een bisjaar	27	16%
Advies BuSO	6	3%
Overgang 4e/5e lj naar 1B	2	1%
Niet ingeschreven in een school	2	1%
Frequente verandering studierichting	10	6%
Tijdelijk geen schools aanbod	4	2%
Tuchtprocedure lopend	39	22%
Definitief uitgesloten	5	3%
Verhoogd risico vroegtijdig schoolverlaten	28	16%
Niets ingevuld	51	29%
Totaal	174	100%

Om zicht te krijgen op bovenstaande parameters werden zij in de aanmeldingsfiche opgenomen als een aanvinklijst waar de aanmelder kon, maar niet moest aanduiden. Er was ook de mogelijkheid om verschillende items gecombineerd aan te duiden. We stellen een aantal dingen vast:

- 22% van de leerlingen zit op het moment van aanmelding in een **tuchtprocedure**. Dat gaat over 39 leerlingen. Dat wil ook zeggen dat heel wat leerlingen die in een tuchtprocedure zitten, niet aangemeld worden. Dat zal allicht ook niet voor elke leerling noodzakelijk of wenselijk zijn, maar gezien het aanbod en de doelgroep, zien we toch nog een onderbenutting van het aanbod voor leerlingen in tucht.
- 5 leerlingen waren **definitief uitgesloten** op het moment van aanmelding bij KANS, wat meestal wijst op een laattijdige aanmelding. We kunnen niet genoeg benadrukken dat de leerling zo preventief mogelijk wordt aangemeld om escalatie te vermijden. Dat is niet altijd een makkelijk evenwicht aangezien de school en het CLB zelf ook inspanningen doen (en

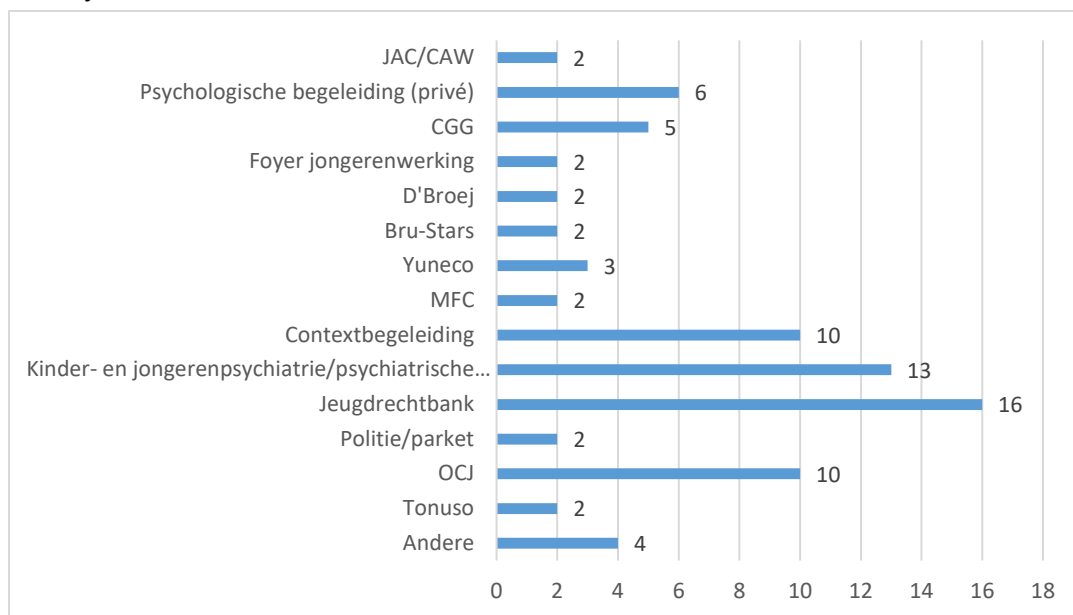
dienen te doen) alvorens aan te melden. Men slaagt er daarom niet altijd in om tijdig aan te melden.

- 16% van de aangemelde leerlingen zit momenteel in een **bisjaar**. Dat verwondert niet omdat dubbel de motivatie en schoolbinding behoorlijk kan aantasten, zoals ook blijkt uit onderzoek. Motivatieproblemen kunnen op hun beurt dan weer leiden tot gedragsmoeilijkheden of verlaagd welbevinden, in het bijzonder op school.
- 2 leerlingen waren **niet verbonden aan een school** op het moment van aanmelding en meldden zich rechtstreeks aan bij KANS. Voor 4 leerlingen was er tijdelijk geen schools aanbod, maar zij waren wel nog verbonden aan de school waar zij op dat moment niet meer welkom waren.
- Slechts 6 leerlingen kregen een **advies BuSO** dat niet gevolgd werd. Op zich zouden we kunnen verwachten dat deze groep groter is gezien het M-decreet. Anderzijds is voor deze groep ook ondersteuning voorzien via het ondersteuningsnetwerk.
- 10 leerlingen **veranderden frequent van studierichting** en kennen op die manier veel schoolwissels, wat een risicofactor is naar schooluitval toe.
- 16% van de leerlingen werden ingeschat als verhoogd risico om de school vroegtijdig te verlaten. Daarmee wordt verwezen naar een acuut risico, geen langetermijnvrees.
- Voor 51 leerlingen werd er niets ingevuld, wat wijst op het niet van toepassing zijn van de genoemde items.

2.1.2.9 Betrokkenheid hulpverlening

73 jongeren werden aangemeld zonder betrokkenheid van hulpverlening, 69 jongeren met betrokkenheid van hulpverlening. In onderstaande tabel vinden we de hulpverleningsinstanties terug die betrokken waren bij deze 69 leerlingen.

Grafiek 14: Betrokkenheid van hulpverlening bij aangemelde leerlingen voor het secundair onderwijs, schooljaar 2017-2018

Als we de meest betrokken partners bekijken, vallen daarbij vooral de jeugdrechtbank (16), het OCJ (10) en de kinderen-en jongerenpsychiatrie op (13). Dit geeft alvast een indicatie van de ernst van een deel van de casussen die worden aangemeld. We stellen in onze werking ook vast dat de jongeren met de zwaarste situaties, vaak omringd zijn door een combinatie van deze instanties.

Ook contextbegeleiding (10) springt in het oog, zeker als je dit naast organisaties als Bru-Stars (2), Yuneco (3), CGG (5) en Tonuso (2) zet die allen ook actief zijn in de gezinscontext. Ook organisaties als het JAC/CAW en D'Broej zijn vaak actief in de thuissituatie.

Een aantal hulpverleningsinstanties kwamen maar één keer voor in de lijst, deze werden samen geplaatst onder 'Andere': drughulpverlening, Solentra, Dienst Ondersteunende Begeleiding, Romawerking Foyer.

2.1.3 Trajecten

2.1.3.1 Niet-opgestarte trajecten

Van de 142 aangemelde leerlingen werden er voor 91 leerlingen trajecten opgestart. Voor deze 91 leerlingen werden bij de aanbieders 115 trajecten opgestart. We stellen vast dat combitrajecten niet de regel zijn, maar ook niet de uitzondering. Het komt regelmatig voor dat een leerling een gecombineerd traject start bij verschillende aanbieders.

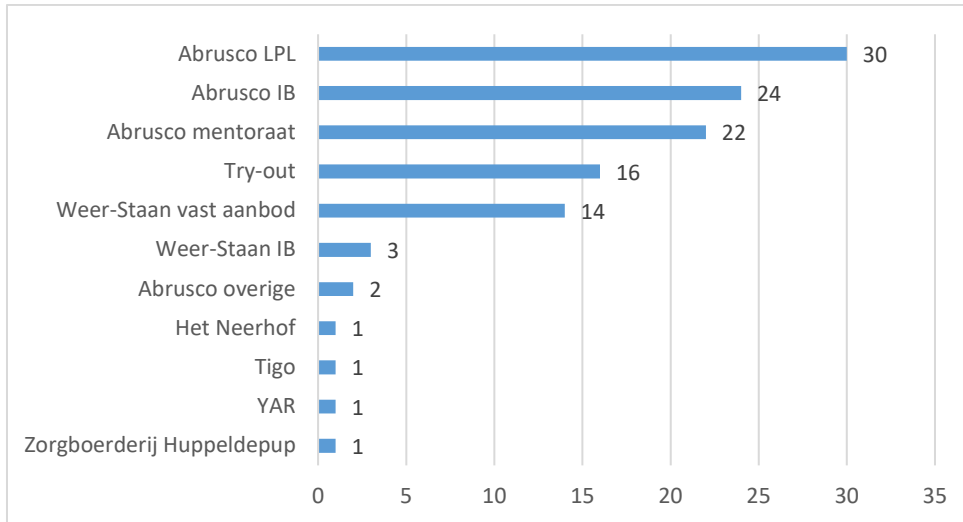
51 leerlingen hadden geen traject om verschillende redenen:

- Het aanbod was volzet (20)
- De leerling ziet niets zitten (5) of ouders willen het niet (2)
- Nood aan hulpverlening, schoolexterne interventie geen oplossing (5)
- Annulatie van de vraag of rondetafel (4)
- Situatie herstelt zich, geen vraag meer (4)
- Opstart schoolexterne interventie buiten Brussel (3)
- Geen aanbod voor schooluitval omwille van faalangst (2)
- Er werd een traject binnen het Franstalig aanbod gezocht (1)
- Geen aanbod voor BuSO type 2 OV 2 (1)
- Einde schooljaar, niet meer zinvol op te starten (2)
- Onbekend (2)

2.1.3.2 Verloop opgestarte trajecten

a. Trajectaanbieders

Grafiek 15: Aantal trajecten per aanbieder voor het secundair onderwijs

We zien dat Abrusco het leeuwendeel van de aanmeldingen opneemt: 30 binnen leerplekieren, 24 binnen individuele begeleiding en 22 binnen mentoraat. Daarnaast is er nog een categorie overige, waar een hersteltraject in opgenomen zit en een intensiever nazorgtraject. Samen goed voor de begeleiding van 78 jongeren binnen de modules die inzetten op de individuele begeleidingstrajecten.

Try-out begeleidde 16 jongeren vanuit KANS in hun dagbestedingsproject, dit naast jongeren die instroomden via DOB (Dienst Ondersteunende Begeleiding). Weer-Staan begeleidde 3 jongeren in een individueel traject via KANS. Hun klemtoon ligt vooral op het groepsgebeuren, wat verder wordt opgenomen. Verder namen partners als het Neerhof, Tigo, YAR en zorgboerderij Huppeldepup elk een traject op binnen het secundair onderwijs.

b. Combinatietrajecten

We stellen vast dat 23 leerlingen een combitraject aangingen bij verschillende aanbieders. Meestal was dat een combinatie van twee trajecten, soms drie. Als we in onderstaande tabel kijken naar de aard van het traject, zien we dat in 77% van de gevallen er een combinatie is van een traject met onderwijs. Voor 17% is er een combinatie met thuis zijn. Het is goed vast te stellen dat zo een grote groep jongeren hun trajecten wel blijft combineren met onderwijs. Dat is essentieel om te blijven inzetten en werken aan de schoolbinding van de jongeren. Bovendien stijgen de slaagkansen van de jongere voor dat schooljaar ook, omdat de lessen wel nog gedeeltelijk gevolgd worden.

Tabel 23: Aard van de trajecten in het secundair onderwijs, schooljaar 2017-2018

Combinatie	Aantallen	%
Combinatie met onderwijs	88	77%
Combinatie met thuis zijn	20	17%
Onbekend	7	6%
Eindtotaal	115	100%

c. Duurtijd trajecten

Tabel 24: Duurtijd van de opgestarte trajecten voor het secundair onderwijs, schooljaar 2017-2018

Duurtijd	Absolute aantallen	%	
Niet opgestart	6	5%	
< 1 maand	24	21%	
1-3 maanden	33	29%	
3-6 maand	28	24%	
6-12 maand	15	13%	
>1 jaar	4	3%	
Onbekend	5	4%	
Totaal	115	100%	

Bekijken we in bovenstaande tabel de duurtijd van de trajecten, dan stellen we vast dat het overgrote deel van de trajecten maximum een half jaar duren, 21% daarvan minder dan een maand, 29% 1 tot 3 maanden en 24% 3 tot 6 maanden. 13% duurt 6 maanden tot een jaar, wat wel al heel intensief is, aangezien je dan toch meestal over de rest van het schooljaar spreekt. Dit is wel een minderheid. In 3% van de situaties duurde het traject langer dan een jaar. Vanuit KANS waken we mee over de duurtijd van de trajecten en trachten we een opbouw in het naar school gaan aan te moedigen.

Bij het gedetailleerder bekijken van de follow-ups van een aantal leerlingen stelden we ook vast dat de aanbieders de start van het traject zien als de moment waarom zij aan de slag gingen voor een jongere. Voor de meeste organisaties is dat geen probleem en levert het geen vertekend beeld op, voor anderen dan weer wel. Bijvoorbeeld leerplekcleren: zij rekenen de weken die nodig zijn om een leerplek te zoeken ook mee in de trajecttijd. Dat zal vanaf volgend schooljaar anders zijn. De organisaties kunnen uiteraard intern hun werktijd registreren, maar we zullen vragen van de effectief gelopen trajecttijd van de jongere te registreren, om hier beter zicht op te krijgen. Vergelijkingen met de volgende jaren zullen op basis van deze cijfers dus moeilijk zijn.

d. Aantal dagdelen per week

In onderstaande tabel lezen we het gemiddeld aantal dagdelen per week. Een dagdeel is daarbij een halve werkdag. Voor sommige aanbieders is dat een vast gegeven omdat zij met een vaste intensiteit werken, bvb. Tigo, 1 dag per week. Voor andere aanbieders wordt dit ook bepaald, maar is er enige flexibiliteit, bvb. Abrusco IB is in principe een halve dag per week, maar dat kan ook tijdelijk een dag per week zijn. Voor nog andere modules varieert het van traject tot traject, bvb. leerplekcleren

organiseert trajecten van een halve dag per week tot een voltijdse invulling van 9 dagdelen. Dat is dus heel organisatie- of moduleafhankelijk.

We zien dat de meerderheid van de trajecten worden aangeboden met een intensiteit van een dag in de week of minder. Aangezien we steeds streven naar de minst ingrijpende vorm, gezien het belang van de verbinding met onderwijs en het streven naar kwalificatie, ligt dat ook binnen de verwachtingen. De '0' verwijst naar trajecten die nooit effectief werden opgestart. Dat komt verder nog aan bod.

Tabel 25: Aantal dagdelen per week van de opgestarte trajecten voor het secundair onderwijs, schooljaar 2017-2018

Gemiddeld aantal dagdelen	Absolute aantallen	%
< 1	17	15%
1	46	40%
2	7	6%
3	1	1%
4	12	10%
6	10	9%
9	1	1%
0	18	16%
Onbekend	3	3%
Totaal	115	100%

e. Afronding trajecten

Wanneer de rondetafel beslist om een traject voor een leerling op te starten, zorgt KANS voor de effectieve opstart bij de partner. Wanneer ook de aanbieder akkoord gaat met de opstart van het traject, beschouwen we dit vanuit KANS als een opgestart traject. Aanbieder en CLB maken verdere afspraken rond kennismaking en opstart.

Wanneer we het hebben over een vroegtijdige stopzetting, kan dat zowel verwijzen naar een traject dat enige tijd gelopen heeft en dat voortijdig wordt stopgezet (zonder een afrondende rondetafel waarop dit in consensus beslist wordt) als naar een traject dat niet effectief werd opgestart, ondanks de consensus van de rondetafel en de doorverwijzing naar een aanbieder door KANS. We realiseren ons dat dit niet optimaal is. In het nieuwe registratiesysteem werd dit anders opgenomen waardoor we vanaf volgend schooljaar een verschil zullen kunnen maken tussen een stopzetting in verschillende fasen in het proces.

Bovendien stelden we tijdens het verwerkingsproces van de cijfers vast dat er een verkeerde interpretatie leefde bij één van de aanbieders (en mogelijks dus ook bij andere) rond het kenmerk 'vroegtijdige stopzetting van het traject'. Ruimer dan hierboven omschreven, werd dit ook geïnterpreteerd als trajecten die in consensus met de jongere worden afgerond, maar die niet het vooropgestelde traject waarmaakten, bvb. een jongere die kiest een andere leerweg te volgen en bijgevolg stopt. Voor de jongere is dit een positieve keuze, de begeleiding ondersteunde in de opstart

hiervan. Toch werden dergelijke trajecten als vroegtijdige stopzetting geregistreerd omdat het traject ook nog meer had kunnen aanbieden. Naar volgend schooljaar toe zal hier rond afgestemd worden.

We stellen vast dat van de 115 opgestarte trajecten voor 91 individuele leerlingen er 64 in consensus werden afgerond. 51 werden vroegtijdig stopgezet. De redenen voor stopzetting waren de volgende:

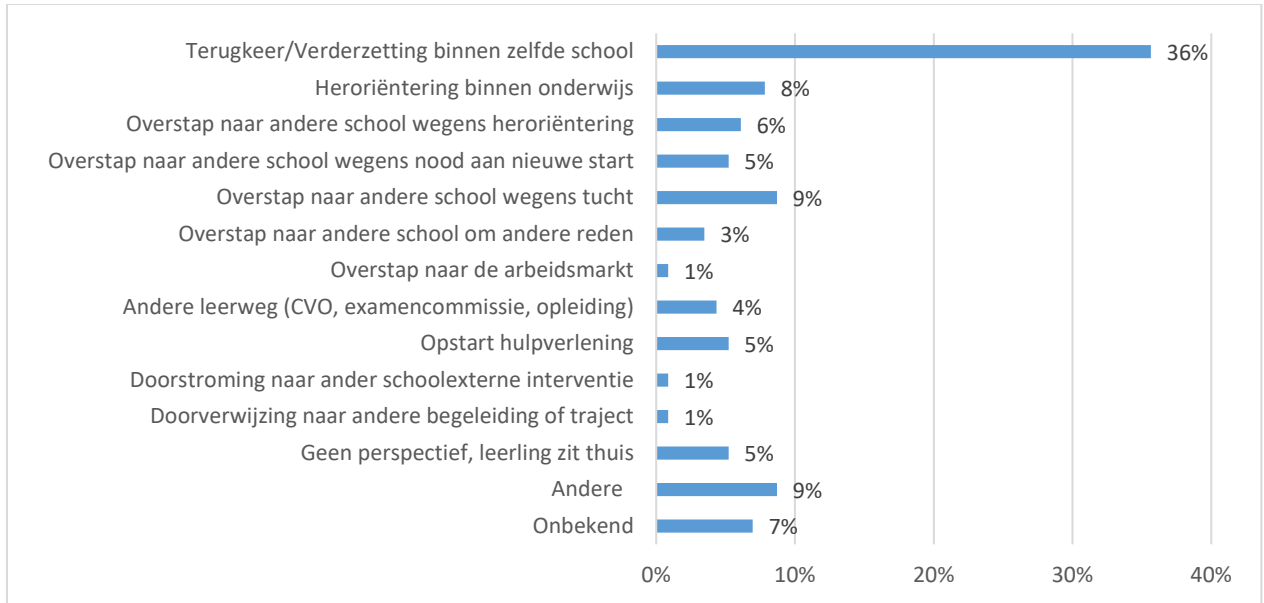
- Geen bereidheid van de jongere om het traject verder te zetten (17)
- Geen bereidheid van de jongere om het traject te starten (4)
- Praktische overwegingen: schoolwissel, mobiliteitsproblemen, verhuis, ziekte, ... (9)
- Opstart hulpverlening (2)
- De draadkracht van de aanbieder werd overschreden, te zware problematiek (2)
- Geen bereidheid van de school om het traject verder te zetten (1)
- Herstel relatie leerling-school, niet meer nodig (1)
- Andere (15)

Twee zaken vallen op in deze opsomming:

- Er zijn 21 leerlingen die het traject niet wouden starten of verderzetten. Dat zijn relatief veel jongeren. Wanneer de situatie escaleert op school, wordt een traject via KANS niet zelden 'verwacht' van de jongere. In sommige gevallen wordt het gezien als een laatste kans om uitsluiting te vermijden. De jongere heeft bijgevolg nog weinig keuze en is niet gemotiveerd voor een traject. Ondanks inspanningen om dit op een rondetafel vooral positief te kaderen en de trajecten aan te bieden als een positieve keuze, stellen we vast dat jongeren weinig gemotiveerd starten in een traject. Ondanks de druk van scholen voor het opstarten van een traject in sommige gevallen, zien we dat dit niet altijd het gewenste effect heeft. Uiteraard zijn er ook andere redenen mogelijk voor vroegtijdige stopzetting van een traject.
- Er werd 15 keer 'andere' aangeduid door onze aanbieders, wat best veel is, aangezien de lijst met opties (meer dan hierboven opgenomen) vrij limitatief is. We zullen de registratie dan ook verder opnemen met onze partners voor de toekomst. In het nieuwe systeem zullen zij ook een effectieve reden moeten aangeven indien zij 'andere' selecteren.

Als we bekijken welk perspectief jongeren hebben bij afronding van een traject, zowel voortijdig als in consensus, krijgen we onderstaand beeld. Dit geeft aan dat 36% terugkeert naar dezelfde school. 8% kiest wel voor een andere studierichting binnen de school en 6% verandert hierdoor van richting. Oriëntatie ligt niet zelden aan de basis voor de motivatie en andere problemen die het welbevinden van jongeren onder druk zetten. Verder zien we dat 9% van de leerlingen van school verandert omwille van tucht, 5% om een nieuwe start te maken. 4% kan doorstromen naar hulpverlening, 5% naar een andere leerweg. Daarnaast zit ook 5% van de jongeren thuis, zonder perspectief, een doelgroep waarvoor we op dat moment geen aanbod hebben of die niet bereid is in een traject te stappen of het verder te zetten.

Grafiek 16: Perspectief bij afronding voor het secundair onderwijs, schooljaar 2017-2018

2.2 Aanmeldingen vanuit groepen

KANS ontving 47 aanmeldingen voor groepsgerichte interventies secundair onderwijs in het schooljaar 17-18. Deze groepsgerichte acties bestaan uit:

- Herstel: herstelgesprek, hergo en no blame
- Themawerking: dit zijn preventieve workshops die Abrusco aanbiedt ter bevordering van het welbevinden van leerlingen in de klas en op school
- Klasacties Abrusco: dit zijn klasinterventies aangevraagd omwille van communicatieproblemen in de klas, strubbelingen, ...
- Klasacties Weer-Staan: dit zijn klasacties aangevraagd vanuit een nood aan werken rond weerbaarheid, alsook klasdynamica e.d.
- Samengestelde groepen Weer-Staan: scholen kunnen een groepje aanmelden om te werken rond het versterken van de weerbaarheid. Deze groepjes gaan door op school.

In totaal werden 853 leerlingen ondersteund binnen dit aanbod.

2.2.1 Herstel

Herstel wordt gezien als een groepsgerichte actie, omdat het altijd meerdere personen betreft. Toch is deze groepsgerichte interventie anders dan de overige en wordt het daarom ook afzonderlijk besproken.

Er waren 10 aanmeldingen voor herstelgerichte acties op school. Dat is bijzonder weinig, als we weten dat er in het voorbije schooljaar 178 leerlingen definitief werden uitgesloten. Niet in elk van deze situaties zal herstel aangewezen zijn. Toch weten we uit de praktijk dat leerlingen ook frequent worden uitgesloten omwille van een zwaar feit (waarvoor hergo ontwikkeld is) en dat verzuurde relaties en conflicten met leerkrachten vaak aan de basis liggen van de beslissing. We kunnen dus spreken van een onderbenutting van het aanbod, zeker omdat Abrusco momenteel de enige hergo-aanbieder is in Brussel.

Van de 10 aangemelde trajecten, werden 8 trajecten opgestart, 2 werden niet opgestart. Dat heeft meestal te maken met het 'niet klaar zijn voor een herstel' van een van de partijen. Het vraagt immers een basisbereidheid na te denken over het eigen aandeel en de wil hier iets mee te doen.

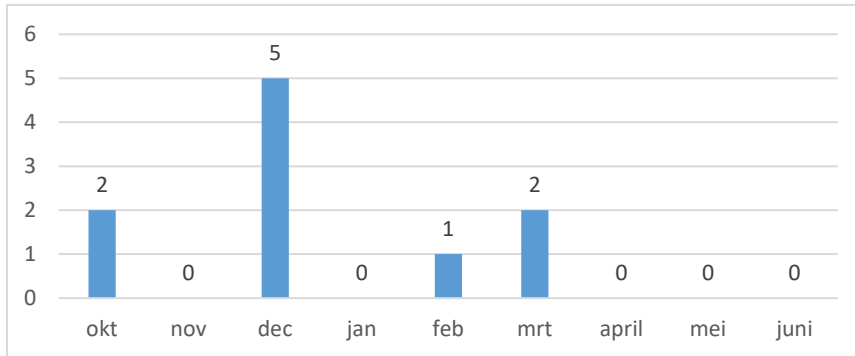
2.2.1.1 Aanmeldingen

a. Spreiding aanmeldingen over het schooljaar

In onderstaande grafiek zien we de spreiding van de aanmeldingen over het schooljaar. We zien een duidelijke piek in december, allicht ook het moment dat zowel leerlingen en leerkrachten wat op hun tandvlees zitten. Vreemd genoeg zien we geen aanmeldingen meer voor herstel na maart, hoewel de

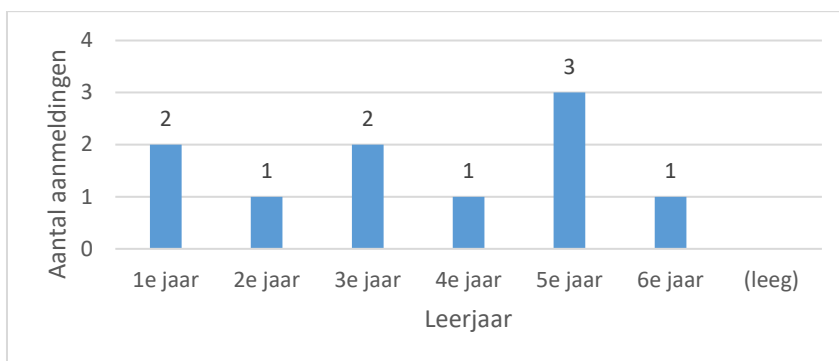
scholen in deze periode bij uitstek uitsluiting trachten te voorkomen. Aan de andere kant was het aanbod binnen Abrusco ook zo goed als volzet in april en definitief volzet in mei, wat allicht ook een rol gespeeld zal hebben.

Grafiek 17: Spreiding van aanmeldingen herstel voor het secundair onderwijs, schooljaar 2017-2018

b. Leerjaar

Grafiek 18: Verdeling van aanbod herstel naar leerjaar voor het secundair onderwijs, schooljaar 2017-2018

Er is een evenwichtige spreiding over de leerjaren, met het hoogst aantal herstelaanmeldingen in het vijfde jaar.

c. Onderwijsvorm

In onderstaande tabel wordt de verdeling opgenomen van de aanmeldingen voor herstel naar onderwijsvorm.

Tabel 27: Verdeling van aanbod herstel naar onderwijsvorm, schooljaar 2017-2018

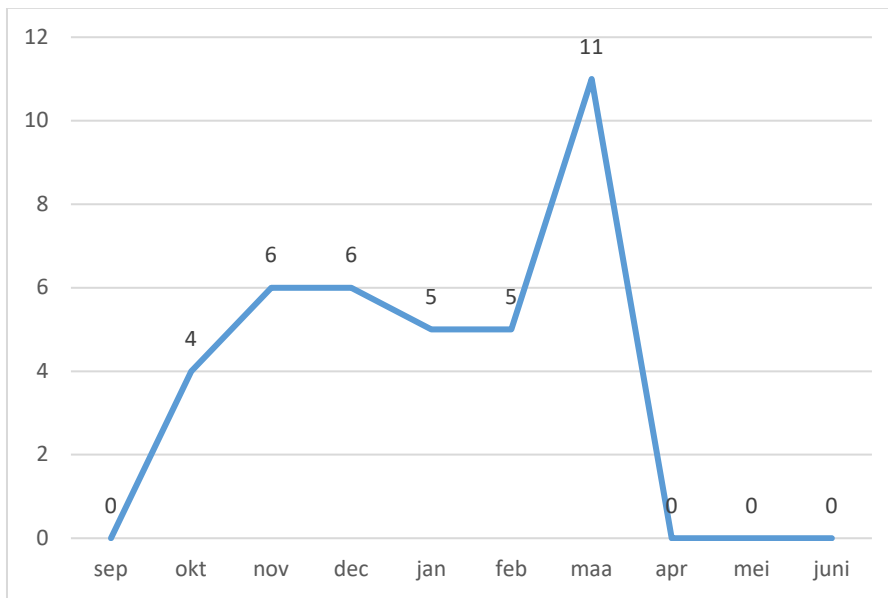
Onderwijsvorm	Aantallen
A-stroom	3
ASO	2
BSO	4
TSO	1
Totaal	10

2.2.2 Groepsgerichte acties

2.2.2.1 Aanmeldingen

a. Spreiding aanmeldingen

Grafiek 19: Spreiding van de groepsgerichte aanmeldingen voor het secundair onderwijs, schooljaar 2017-2018

We zien dat de vraag naar groepsgerichte interventies gedurende het schooljaar in stijgende lijn gaat, met een iets hoger aantal in november en december en een zeer uitgesproken piek in de maand maart. Vanaf april zijn er geen aanmeldingen meer voor deze acties. Enerzijds is het aanbod volzet en anderzijds kunnen we ervan uitgaan dat klasacties die na de paasvakantie nog worden aangevraagd, pas zo laat kunnen worden aangeboden dat het nog amper de moeite is om met de klas aan de slag te gaan voor dat schooljaar. Zeker in het secundair onderwijs kan de samenstelling van een klas zo sterk veranderen naar het volgende schooljaar, dat het niet altijd zinvol is om daar op het einde van het schooljaar nog zoveel energie en middelen in te investeren navenant het rendement.

b. Leerjaar

Als we de verdeling bekijken naar leerjaar, krijgen we onderstaande tabel. We zien dat er in de tabel ook twee keer aangemeld werd voor de volledige eerste graad en één keer voor de eerste graad B-stroom en één keer voor de volledige tweede graad. Dit waren aanmeldingen voor de themawerking van Abrusco, waarin men preventief wil inzetten op optimaal klasklimaat bij de start van het schooljaar.

We zien wel een piek in het tweede jaar, maar stellen voor de rest vast dat er een vrij goede spreiding is over de leerjaren en graden. De categorie 'Nvt' wordt voorzien voor het buitengewoon onderwijs en DBSO, aangezien het daar soms moeilijker is onder te verdelen in leerjaren.

Tabel 29: Verdeling van de aanmeldingen voor groepsgerichte interventies voor het secundair onderwijs, schooljaar 2017-2018

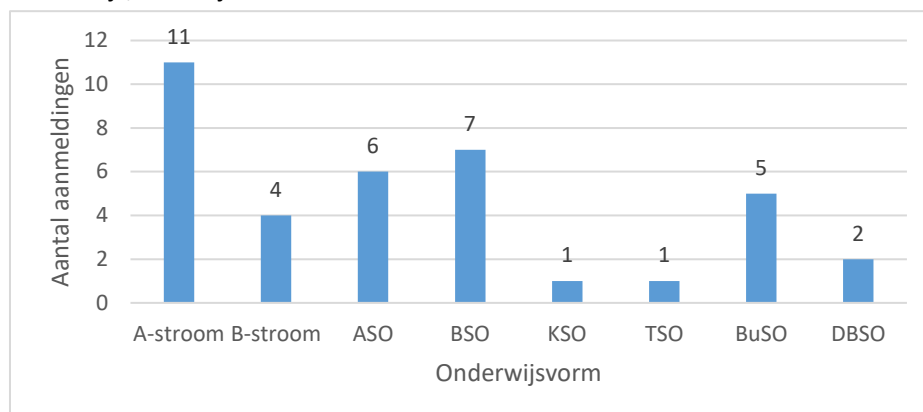
Leerjaar	Aantal
1e graad	2
1e graad b-stroom	1
1e jaar	3
2de jaar	9
2e graad	1
3e jaar	4
4e jaar	2
5e jaar	6
6e jaar	2
Nvt	7
Totaal	37

c. Onderwijsvorm

Als we de verdeling naar onderwijsvorm bekijken in onderstaande grafiek, zien we dat de aanmeldingen zich voornamelijk situeren in de eerste graad A-stroom. Bekijken we dit verder voor de hogere jaren, zien we dat voor BSO het meest aantal keren aangemeld wordt, maar toch wel kort gevolgd door het ASO, in tegenstelling tot KSO en TSO. Het is moeilijk hier conclusies uit te trekken. Problemen in de klasdynamiek en conflicten zijn van alle leeftijden en onderwijsvormen. De aard van de problematiek en de mate waarin de school hiermee om kan gaan, zal mee bepalen of er al dan niet wordt aangemeld.

Ook in het BuSO zien we 5 aanmeldingen. Deze werden allen gedaan voor OV3, op één na, deze werd gedaan voor OV1, OV2 en OV3 voor themawerking.

Grafiek 20: Verdeling van de aanmeldingen voor groepsgerichte interventies voor het secundair onderwijs, schooljaar 2017-2018

2.2.2.2 Aanbod groepsgerichte interventies

a. Trajectaanbieders

Tabel 30: Trajectaanbieders groepsgerichte acties voor het secundair onderwijs, schooljaar 2017-2018

Aanbod	Aantal	%
Abrusco klasactie	21	57%
Abrusco themawerking	10	27%
Weer-Staan	6	16%
Eindtotaal	37	100%

Abrusco bood voor 21 aanmeldingen klasacties aan en voor 10 aanmeldingen themawerking. Weer-Staan deed dit voor 6 aanmeldingen. Het is belangrijk dit zo te verwoorden aangezien een aanmelding soms gebeurt voor één klas, maar soms ook voor een hele graad of zelfs een hele school. Deze cijfers zeggen dus op zich niet zo veel over de effectief gelopen trajecten en de omvang daarvan, wel over het aantal aanmeldingen bij KANS.

Daarnaast moet ook gezegd dat de aanmeldingen voor Weer-Staan geen beeld geven van hun effectief aanbod. Tot en met december konden scholen rechtstreeks aanmelden bij Weer-Staan voor klasacties. Vanaf januari was dat via KANS, al zorgde een aanpassingsperiode ervoor dat niet alles via KANS verliep. Bovendien stopten de aanmeldingen hiervoor in de loop van het schooljaar, wanneer het aanbod volzet was.

Van deze 37 aanmeldingen werden er 32 opgestart. 5 konden niet opgestart worden.

b. Aard van de klasactie

Tabel 31: Verdeling naar aard van de klasactie voor het secundair onderwijs, schooljaar 2017-2018

Aard klasactie	Aantal
Klassikaal ondersteunen bij sociaal emotioneel welbevinden	3
Klassikaal ondersteunen van algemene klasdynamica	15
Klassikaal ondersteunen van de relatie tussen leerkracht-leerlingen	2
Klassikaal ondersteunen van de relatie tussen leerlingen onderling	5
Andere	7
Onbekend	5
Totaal	37

In bovenstaande tabel zien we dat de grote meerderheid van de klasacties wordt aangeboden in het kader van de algemene klasdynamica (15).

Besluit

In dit jaarrapport trachten we een zicht te geven op de kenmerken van onze doelgroep en op de aangeboden trajecten. We maken daarin een onderscheid tussen de aanmeldingen vanuit individuele leerlingen en vanuit groepsgerichte vragen. We brengen kenmerken van aangemelde leerlingen in kaart, alsook van de gelopen trajecten. Zoals ook aangegeven in de inleiding is dit gebaseerd op een basic systeem om reeds aan monitoring te kunnen doen. Vanaf volgend schooljaar zullen we betere cijfers met minder onbekenden kunnen aanleveren, alsook gebaseerd op een betere definiëring van de kenmerken om interpretatiefouten te vermijden.